

AGRÁRMINISZTERIUM

ÉRTÉKEINK A MINDENNAPOKBAN

I. FORDULÓ

FELADATLAP

A feladatlap kérdései a Hungarikumok Gyűjteményében, a Magyar Értéktárban és a Veszprém Vármegyei Értéktárban található nemzeti értékekhez kapcsolódnak, a megoldásokhoz szükséges információk hozzáférhetők a <http://www.hungarikum.hu> és a <https://ertektar.vpvarmegye.hu> weboldalakon.

Csapat neve: .....

Kelt: .....

I. EREDET

Honnan származnak az alábbi hungarikumok? A települések nevét betűrendben adtuk meg (mindegyik betűcsoport tartalmazza az -i képzőt is). Helyes sorrendbe téve megkapjátok a választ!

..... porcelán	<i>deehinr</i>
..... papucs	<i>deegisz</i>
..... rózsatő	<i>egiőrsz</i>
..... birkapörkölt	<i>aacgikr</i>
..... keresztzemes hímzés	<i>abdeeeéfgiiiklőrsstvz--</i>

	5 pont
--	--------

II. ESZPERENTE

Eszperente nyelven lettek megnevezve ezen elemek. Írjátok a vármegyei értéktárban található nemzeti érték neve elé a település -i képzős alakját, amelyhez köthető!

1. Szeletelt selymes eledel, mely kenyereden reggel, este remek csemege lehet, de nyersen ne egyed meg!
..... **sonka**
2. Nemzet tengere mellett hegymester termelte e nemes levet, mely kellemes, de nem veres.
..... **olaszrizling**
3. Ezen egylet egyede kecses szerkezeten sebesen lebegve szeles versenyeken nyerhet.
..... **Yacht Club**
4. Fegyveres sereg lehetlent tervez, mert e meredek hegyen emelt helyre nehezen mehet be.
..... **vár**
5. E rejtett helyen, mely telente sem jegesedhet be, egyre lejjebb ereszkedve mehetnek le, s sejtelmes termekben evezhetnek emberek.
..... **tavasbarlang**

	5 pont
--	--------

III. KÖZÖS NEVEZŐ

Több Veszprém vármegyei település nevében szerepel azonos szótag (pl. AlsóÖRS, FelsőÖRS, KővágóÖRS). Az alábbi 5-5 vármegyei település nevét a közös szótag meghatározását megfejtve és a négyzetbe írva, a szótag előtti pontoknak megfelelő számú betűvel kiegészítve kapjátok meg.

Vízellátás céljából földbe ásott, vagy fűrt mély gödör

•	•			
•	•			
•	•	•		
•	•	•	•	
•	•	•	•	•

Magas növésű, kemény törzsű, hosszú életű koronás növény

•	•	•	•	•							
•	•	•	•	•							
•	•	•	•	•	•	•					
•	•	•	•	•	•	•	•	•			
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		

	12 pont
--	---------

IV. RÉSZLETKÉRDÉS

Melyik hungarikumokat ábrázolják az alábbi képrészletek? Írjátok a megfejtést a kép alá!

1.

.....

2.

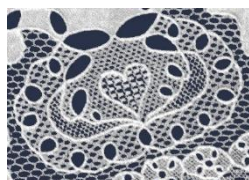
.....

3.

.....

4.

.....

5.

.....

	5 pont
--	--------

V. TALÁLD KI!

A felsorolt állítások egy-egy vármegyei értéket írnak körül. Találjátok ki, hogy melyik lehet az, és adjátok meg annak az állításnak betűjelét, amelyik nem igaz rá!

1.

- Az 1840-ben épült Helt-malom ma is működőképes.
- Holland típusú, malomtörzse kőből készült, meghajtószervezete a hatvitorlás szárny.
- A tetőszerkezet azért forgatható, hogy mindig szélirányba lehessen állítani.
- Kedvező szélviszonyok mellett akár napi 5 mázsa gabonát őröltek benne.

Megfejtés: .....

Hamis állítás: ....

2.

- Az üvegtárgyak csiszolással, gravírozással, homokfúvással, festéssel készültek.
- A legfontosabb termékek kezdetben a lámpacilinderek és a gyógyszeres üvegek voltak.
- A gyár aranyéremmel kitüntetett résztvevője volt az 1900-as párizsi, az 1904-es chicagói és az 1896-os millenniumi kiállításoknak.
- Az úgynevezett „rózsás dekor” sok éven át kedvelt motívuma volt a tervezőknek és a vásárlóknak egyaránt.

Megfejtés: .....

Hamis állítás: ....

3.

- a) Az ásott kút csaknem 100 éve áll Németbányán az egykori Straub kocsmá udvarán.
- b) A szerkezet a korabeli kézi hajtású vízmerítő gépek egyik változata.
- c) A vízkiemelő szerkezet a serleges felvonó elvén működik, amely végtelenített láncszerkezetre szerelt kis edényekből, serlegekből áll, ezek a serlegek emelik ki a vizet.
- d) A kút borítása a Gerő és Győry lakatosmesterek Budapesti műhelyében készült 1926-27-ben.

Megfejtés: .....

Hamis állítás: ....

4.

- a) Magyarországon Dr. Bittera Gyula telepítette az első ültetvényt az 1920-as évek közepén.
- b) A virágmagokat Olaszországból hozatta, a Budakalászon előnevelt palántákat szállították Tihanyba, ahol 1931-ben kezdődött meg a lepárlás.
- c) A fél-mediterrán éghajlat, a déli fekvés és a vulkáni alapkőzet kiváló körülményeket nyújt a világhírűvé vált növény termesztéséhez.
- d) A növényből nyert illóolaj elsősorban Magyarországon és Európában kerül értékesítésre.

Megfejtés: .....

Hamis állítás: ....

5.

- a) Hosszú, egyszerű szabású kabátféle, felsőruha, amit a közrendűek, parasztemberek és pásztorok országszerte viseltek.
- b) Anyaga a szőrből vagy gyapjúból kapott durva posztó, amit kallatással, ványolással – vízben való döngöléssel „csapásokkal” – dolgoztak fel.
- c) A XIX. század folyamán üldözték a viseletét, a Bach-korszakban kifejezetten a nemzeti ellenállás jelképe lett.
- d) Legdíszesebb, legdrágább változatait az idősebbek, tehetősebbek hordták, az ifjú legények többnyire csak feketével díszítettben jártak.

Megfejtés: .....

Hamis állítás: ....

	10 pont
--	----------------

VI. IGAZ - HAMIS

- 1. A magyarság solymászati múltja több mint ezer évre tekint vissza. **I – H**
- 2. A Herendi porcelán legismertebb mintája az Apponyi **I – H**
- 3. A Fertő-tó határmenti tó, nagyobb része Magyarországhoz, a többi Ausztriához tartozik. **I – H**
- 4. Az akácfa a magyar táj jellegzetes eleme, ültetésének fő célja a mozgó homok megkötése. **I – H**
- 5. A Nógrád vármegyei Hollókő már csak múzeumfaluként működik, nincsenek lakosai. **I – H**

	5 pont
--	---------------

VII. TÉNYEK ÉS TALÁNYOK

Öt hungarikumot mutatunk be röviden. Fejtsétek meg, melyek ezek, és pótoljátok a leírásból hiányzó szavakat!

1. ....

Mára az egész város magáénak érzi a népszokást, amely a téltemető, tavaszváró és termékenység-varázsló ünnepek családjába tartozik. A birkabőr-ruhába öltözött, bőrbocskort és bütykös harisnyát viselő ..... fából készült maszkkal rejtik el kilétüket, hogy játékos, vidám csínytevéseiket zavartalanul végezhesék – miközben hangkeltő eszközeikkel igyekeznek elűzni a telet.

2. ....

Magyarországon a ....., mint gyógynövényt, először Méliusz Juhász Péter debreceni professzor említi meg 1578-ban Kolozsvárott kiadott Herbárium c. könyvében, görcsoldó, epehajtó hatású növényként jellemzi. A népi gyógyászatban viszont ennél korábban, több évszázaddal ezelőtt felismerték jótékony, gyógyító erejét. Hazánk egész területén vadon terem, jelentős termőállománya az alföldi szikes területeken van, tömegesen megtalálható a Tiszavidék szikes, vízállotta talaján, az úgynevezett szikfoltokon.

3. ....

A magyar népművészet egyik kiemelkedő értéke, a pásztorokkultúra, pásztorművészet elengedhetetlen része. A legtöbb pásztor családjában a mesterség nemzedékről nemzedékre, apáról fiúra száll, a mesterség teljes elsajátításához hozzátartozik az eszközök elkészítése is. Nem csak terelőeszköze volt a csikósnak, gulyásnak, kanásznak, hanem címeréül is szolgált, így szépségére különös gondot fordítottak. Karikásuk elsősorban az alföldi pásztoroknak van, a dunántúliak és a felvidékiek a hosszabb nyelű, rövidebb sudarú ún. nehéz ..... használják.

4. ....

A források vízhozama napi 35 millió liter, így a tó teljes vízkészlete háromnaponta kicserélődik. Ez a tó különleges képződmény, a környezeti hatások következtében vize állandó áramlásban van, amely jótékonyan hat a szervezetre, a fürdőzőt állandó, enyhe masszázsban részesíti. A feltörő karsztvíz hőmérsékletének, vízminőségi összetételének köszönhetően a tó vizét régóta használják gyógyászati célokra is. Az első tutajokra épített fürdőházat 1772-ben Festetics György, a keszthelyi ..... alapítója építtette.

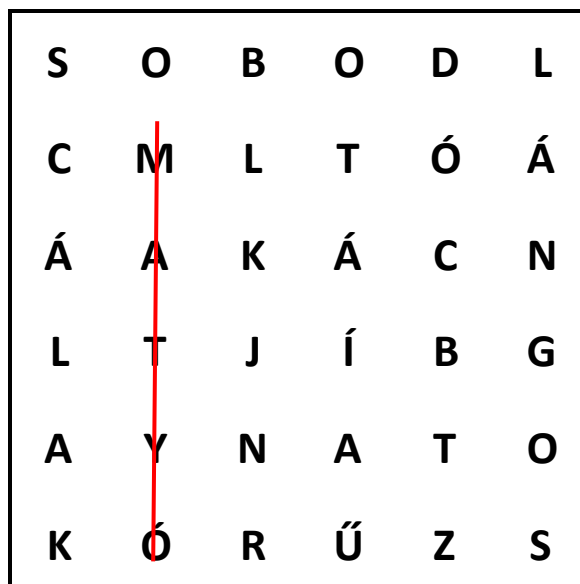
5. ....

Életművét messze földön ismerik, maradandót alkotott nem csak a magyar válogatott, a legendás, olimpiai bajnok ..... kapitányaként, hanem a Real Madrid korszakos csillagaként is. Szinte minden kontinensen dolgozott, de mindig a hazáját képviselve. A zseniális játékosal több helyen egyenesen Magyarországot azonosítják, olyan fogalmakkal párosítva, mint a virtuozitás, a nagyvonalúság, a világsikerek, a jó kedv, a népszerűség, a tehetség, a tökéletes szakmai tudás.

	10 pont
--	---------

VIII. SZÓKERESŐ

A feladványban 10 hungarikum lett elrejtve az összes betű felhasználásával. A megfejtések 8 irányban kereshetők: függőlegesen, vízszintesen és átlósan. Húzzátok át a fellelt szórészleteket és írjátok le a hungarikum teljes (rövid!) nevét! Segítségül egy megfejtést (*A matyó népművészet*) előre beírtunk.

1. *A MATYÓ NÉPMŰVÉSZEZET* .....

6. ....

2. ....

7. ....

3. ....

8. ....

4. ....

9. ....

5. ....

10. ....

	9 pont
--	--------

IX. SUDOKU

A nemzeti értékek adatait szakterületenkénti kategóriák szerint kell azonosítani és rendszerezni. A feladatlap végén található segédkártyákat felhasználva ragasszátok be a táblázatba a szakterületi kategóriák piktogramjait a sudoku logikai játék szabályai szerint: a számok helyett használt piktogramok mindegyike egyszer forduljon elő minden 3×3-as résztáblázatban, az egész 9×9-es táblázat minden sorában és minden oszlopában.
(Minden hibátlanul kitöltött sor 1 pontot ér.)

	9 pont
--	---------------

X. KI? – HOL?

Melyik Veszprém vármegyei kötődésű híres személyekről szólnak a leírások és melyik településhez kapcsolódik a nevük, tevékenységük? Írjátok le a megfejtéseket és a település nevezetességét ábrázoló kép betűjelét!

A)

B)

C)

D)

E)

1. Az itt eltöltött tanév a költő életének sorsfordító szakasza volt, diákból költővé érett. Számos verset, bordalt, balladát, prózai és fordítási munkát írt, melyek közül a református kollégiumban működött önképzőkör érdemkönyvében tizenegy olvasható.

Megfejtés: .....(személy).....(település) Kép: ....

2. A magyar író (költő, drámaíró, újságíró, pedagógus) írói nagysága közismert, az azonban kevésbé, hogy igen jól képzett zenész is volt. Ezen a településen komponálta meg a római katolikus iskola segédtanítójaként 1882-ben a „Fel, nagy örömré...” szöveggel ismertté vált karácsonyi éneket.

Megfejtés: .....(személy).....(település) Kép: ....

3. A Balaton-felvidék kiemelkedő szülőtte, a magyar romantika előkészítője. A Himfy szerelmei című dalciklusával a magyar irodalmi ízlés jelentős fordulatát vezette be.

Megfejtés: .....(személy).....(település) Kép: ....

4. Az író 1870-től mintegy húsz éven át a fürdőváros központjában álló villájába költözött le családjával a nyári idényre. Itt írta Az arany embert, és számos más, kiemelkedő művét. A villa 1954 óta irodalmi emlékmúzeum.

Megfejtés: .....(személy).....(település) Kép: ....

5. A rendkívüli erejéről legendássá vált vitéz Vázsonykö várát részben megerősítette, részben kényelmesebbé tette: palotával, kápolnával, védőművel egészítette ki. Halála után özvegye, Magyar Benigna folytatta az építkezést.

Megfejtés: .....(személy).....(település) Kép: ....

	15 pont
--	---------

E R E D M É N Y

Feladat	Pontszám	
	Maximális	Elért
I.	5	
II.	5	
III.	12	
IV.	5	
V.	10	
VI.	5	
VII.	10	
VIII.	9	
IX.	9	
X.	15	
ÖSSZESEN	85	

FELADATLAP PONTSZÁMA ÖSSZESEN:

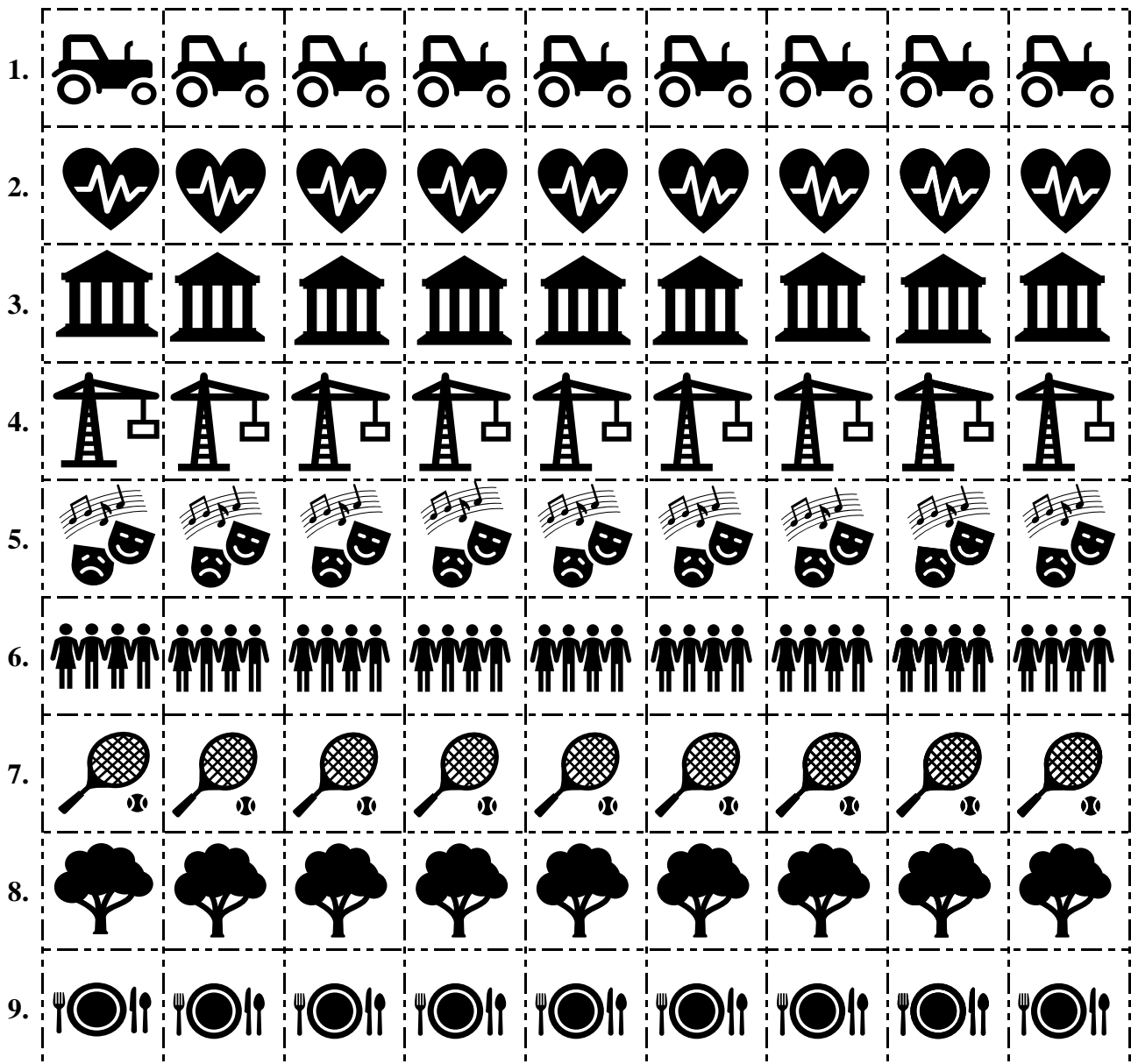
	85 pont
--	---------

Kedves Csapatok!

Reméljük, a feladatlap és a javaslati adatlap kitöltése hasznos volt számotokra, és számos érdekes és új információt tudtatok meg nemzeti értékeinkről.

A II. forduló feladatának elkészítéséhez tanulmányozzátok továbbra is az értékekkel kapcsolatos honlapokat és szárnyaljon szabadon a fantáziátok!

Várjuk a felhívás szerinti kreatív alkotásokat 2024. március 20-ig!

A magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról szóló 324/2020. (VII.1.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdése szerint:

A nemzeti értékek adatait a települési, tájegységi, vármegyei és ágazati értéktárakban, a Magyar Értéktárban, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében a következő, szakterületenkénti kategóriák szerint kell azonosítani és rendszerezni:

- a) agrár- és élelmiszergazdaság,
- b) egészség és életmód,
- c) épített környezet,
- d) ipari és műszaki megoldások,
- e) kulturális örökség,
- f) nemzetiséghez kapcsolódó érték,
- g) sport,
- h) természeti környezet,
- i) turizmus és vendéglátás.

A szakterületi kategóriák piktogramjai helyettesítik a számokat 1-9-ig, a sorok melletti számozás szerint.